

Termeljünk másként! – a francia mezőgazdasági tárca agro-ökológiai programja

Stéphane Le Foll miniszter december 18-án mutatta be agro-ökológiai programját (*Agricultures : produisons autrement*). Szándékai szerint egy olyan eszközrendszert alkotnának meg, ami lehetővé teszi a gazdálkodók számára, hogy a mezőgazdasági kutatás-fejlesztés szereplőinek támogatása mellett olyan agro-ökológiai termelési rendszereket alakítsanak ki, amiket a gazdaságok és az azokat befogadó termőhelyek adottságaihoz igazítanak. A programtól a tárcavezető azt reméli, hogy abban a francia mezőgazdaság minden szereplője részt vesz, a konkrét megvalósítást pedig három fő irányvonal és hat akcióprogram mentén képzelik el.

Fő irányvonalak

1. Megismerni és használni (*Connaître et capitaliser*)

Lényege, hogy az agro-ökológia terén már rendelkezésre álló elméleti és gyakorlati tapasztalatokat összegezzék, rendszerezék, valamint a lehetőségek szerint minél teljesebbé tegyék. Ennek érdekében elindult a <http://contribuez-produisons-autrement.fr/> honlap, a tárca reményei szerint minden érintett tudományos és szakmai szervezet mozgósítani fogja a saját tagsági/kapcsolati körét azért, hogy minél teljesebb szakmai tudásbázis jöjjön létre. A miniszter fölkérésére Marion Guillou, az [Agreenium szövetség](#) elnöke (az [INRA](#) korábbi elnök-főigazgatója) konkrét esettanulmányok alapján dolgozza ki azokat az „építőelemeket”, amikkel olyan, egyes gazdaságtípusokra adaptált gazdálkodási rendszereket lehet kidolgozni, amiket a termelők a saját gazdaságaikban végzett napi munka során is eredményesen alkalmazni tudnak.

Az agroökológia központi szerepet kap a mezőgazdasági tárca és az [alkalmazott mezőgazdasági kutató intézetek](#)ⁱ között 2013. közepén megkötendő következő többéves munkatervben is, valamint prioritást kap a nagy országos mezőgazdasági kutatóintézeti hálózatok (INRA, [IRSTEA](#), [CIRAD](#)) esetében is.

2. Az ismereteket terjeszteni és a szakképzést erősíteni (*Diffuser et former*)

Cél a rendelkezésre álló ismeretanyag minél hatékonyabb és szélesebb körű megismertetése, amiben a fő szerepet a képzéssel, szaktanácsadással és alkalmazott kutatással foglalkozó szereplők kapják. Az alkalmazott mezőgazdasági kutatás finanszírozását szolgáló alap, a [CASDAR](#) forrásainak soron következő kiosztásakor már figyelembe fogják venni az agroökológiai kutatás-fejlesztés igényeit is, ezeket pedig a következő nemzeti mezőgazdaság-fejlesztési programban is rögzítik (*programme national de développement agricole*, PNDAR 2014-2020)ⁱⁱ. A tárca szándékai szerint már ennek a programnak a meghirdetése előtt jelentős összegeket fordítanak agro-ökológiai projektekre, a tervek szerint 2013-ban legkevesebb 3 millió eurót.

Az agro-ökológia a jövőbeni gazdálkodói kör képzésében is jelentős szerepet kap, az oktatásban és a továbbképzésben egyaránt arra szeretnének törekedni, hogy „kibékítsék egymással” az agronómia és az ökológia egyes területeit. Megkülönböztetett figyelmet szentelnek annak, hogy az állami oktatási intézmények tanterveiben eredményes demonstrációs tevékenységgel szolgálják a gyakorlati oktatást ezen a téren (is) – ezt „teljes mélységében” a 2014. őszén induló tanévtől kívánják megvalósítani, de az első ilyen irányú, egyelőre kísérleti jellegű lépéseket már az idén őszi tanévkezdésnél tapasztalni lehet majd. Mindezt a tárca az idei év második felére kidolgozandó új mezőgazdasági fejlesztési törvényben (*loi d'avenir pour l'agriculture*) is rögzíteni kívánja.

3. Ösztönözni (*Inciter*)

Az elképzelés szerint arra kívánják ösztönözni a gazdálkodókat, hogy egyénileg és közösen egyaránt törekedjenek az új termelési módszerek megismerésére és azok tartós alkalmazására. Az eddigi termelési gyakorlat megváltoztatását, a szükséges beruházásokat és demonstrációs programokat a KAP egyes forrásainak átirányításával is elő kívánják segíteni. A tárca szerint a KAP zöldítése jelzésértékű minden gazdálkodó számára, Franciaország pedig lépni fog annak érdekében, hogy a számos agro-ökológiai szempontot integráló három kritériumot pragmatikusan alkalmazni lehessen. Vissza nem térítendő támogatásokkal vagy kamattámogatott hitelekkel ösztönözni kívánják a gazdaságokban megvalósítandó azon beruházásokat is, amik illeszkednek a „termeljünk másként” elképzeléshez.

Az új mezőgazdasági fejlesztési törvény alapján jönnek majd létre az úgynevezett „**ökonomiai és környezetvédelmi csoportok**” (*groupements économiques et environnementaux*), szerepük elsősorban az lesz, hogy a gazdálkodók és gazdaságok összefogásával, tevékenységük összehangolásával a lehető leghatékonyabban, kollektív formában lehessen kezelni a környezetvédelmi kérdéseket. A tárca reményei szerint ezek a csoportok KAP-források lehívására is alkalmasak lesznek, ezen keresztül a közösségi projektek nagyobb ösztönző erővel fognak bírni, mint az egyéniek, amit tovább erősít az, hogy a kormányzat szándékai szerint ezekre a csoportokra kedvezőbb adózási feltételek is vonatkoznának.

Az akcióprogramok

Ezek szerepe az új ismeretek alkalmazásának támogatása, így:

- megújul az [Ecophyto-program](#),
- elindul az öko-antibio program (az antibiotikumok használatának csökkentésére),
- kidolgozzák a nitrogén/metanizáció programot,
- alkalmazni fogják a biodiverzitás-fenntartható méhészet programot,
- útjára indítják a fehérjenövény-programot,
- valamint meghirdetik az ambiciózus nemzeti „bio 2017” programot.

[A program megtalálható a tárca honlapján](#), bővebb információk és példaértékű kezdeményezések bemutatása hozzáférhető a [produisons-autrement.fr](#) honlapon, továbbá lehetőség van az ezzel kapcsolatos vitafórumban való részvételre is, mégpedig a tárca által útjára indított [contribuez-produisons-autrement.fr](#) honlap segítségével.

A tárgyban december 18-án tartott konferencián elhangzottak, valamint további információk megtalálhatóak a <http://agriculture.gouv.fr/Suivez-la-Conference-nationale> oldalon.

Somogyi Norbert, Párizs

ⁱ Az alkalmazott kutatási intézetek (IT) finanszírozása tekintetében az elmúlt évtizedben több lényeges változást is tapasztalhattunk. Az ADAR (*Association pour le développement agricole et rurale*), mint a mezőgazdasági alkalmazott kutatásokat (részben) finanszírozó alap 2003. decemberében jött létre. A szervezet költségvetését az IT-k által lefedett termelési ágazatokban tevékenykedő vállalatok, vállalkozások árbevétele után a központi költségvetésbe befizetett, majd onnan az ADAR-nak átutalt fiskális adóból (CASDAR) fedették. Ez az összeg évente kb. 95 millió euró, ennek 85%-át az ADAR az alkalmazott kutatási intézeteknek utalta át. Ez az összeg ezen intézmények költségvetésének átlagosan 25%-át jelentette, de nagyon nagy eltérések (5%-75%) tapasztalhatók az egyes esetekben. Általában igaz, hogy egy jól szervezett, jobb gazdasági helyzetre támaszkodó intézet kevesebb forrásra számíthatott az ADAR részéről, mint egy kisebb, gyengébb gazdasági eredményt felmutató, ugyanakkor vidékpolitikai, szociális vagy környezetvédelmi szempontból kiemelt fontosságú ágazatban tevékenykedő kutatóhely. Magának az ADAR-nak a működtetésére 2-3 millió eurót kellett fordítani, míg a teljes költségvetés 10%-át kitevő összeget, mintegy 9-10 millió eurót pályázati felhívás alapján osztották el. Az ADAR országos szintű együttműködést kötött mintegy 10 szervezettel, érdekképviselővel – így pl. a gépszövetkezetek országos szövetségével (FNCUMA) – egyes kutatási témák minél hatékonyabb, országos szintű kidolgozására és megvalósítására (pl. gépesítés). Az ADAR-t megelőzően hasonló funkcióval, de

parafiskális adókból származó bevételekkel működött az ANDA, ám ezt a 2002-es kormányváltás után eredeti formájában megszüntették és a helyébe az ADAR-t léptették.

A rendszerben 2006. január elsejével újabb változás történt: az ADAR feladatait és jogkörét átvette a francia szakminisztérium Oktatási és Kutatási Főigazgatósága (DGER), melyen belül egy kisebb stáb foglalkozik az alkalmazott agrárkutatásokra fordítandó pénzalap elkülönített számlán való kezelésével és a felhasználás ellenőrzésével, Mission DAR néven (mezőgazdasági és vidékfejlesztési program). Jelenleg az alap kezelésében a [DGPAAT](#), azaz a mezőgazdaság-, élelmiszer-gazdaság- és területfejlesztés-politikai főigazgatóság is részt vesz.

ⁱⁱ A következetességet jelzi, hogy a tárca az agroökológiai szempontokat már az alkalmazott kutatási intézeteknek kiírt legutóbbi pályázati fordulónál is érvényre juttatta. Mint ismeretes, Stéphane Le Foll miniszter augusztus elsején hozta nyilvánosságra a „partnerség és innováció” (*Innovation et partenariat*) és a „végfőhasználókat támogató kutatás és innováció az alkalmazott kutatási intézetekben” (*Recherche finalisée et innovation des Instituts Techniques*) pályázati fölhívások eredményét – a projekteket mezőgazdasági és vidékfejlesztési alpból (CASDAR) finanszírozzák, az alap kezelője a mezőgazdasági tárca. A két pályázattal összesen 32 projektet támogatnak, az együttes támogatási összeg 10,7 millió euró. A pluridiszciplináris projektek mögött széles körű szakmai és tudományos összefogás van, hiszen azok megvalósításában az alkalmazott kutatási intézetek (*institut technique*) mellett az agrárkamarák, a szövetkezetek és a vidék- és területfejlesztési egyesületek is részt vesznek. A megvalósítandó tudományos programoktól azt várják, hogy a gazdálkodók, a szaktanácsadók, az oktatók és tanárok számára könnyen értelmezhető és eredményesen hasznosítható technológiai, ökonómiai ismereteket állítanak elő, valamint a kidolgozott innovatív eljárásokkal hozzájárulnak a fenntartható gazdálkodáshoz és a gazdaságok hatékonyságának, eredményességének javításához.

A projektek elsősorban a biológiai gazdálkodást, a közvetlen értékesítést, az input-anyagok csökkentésének igényét érintik, tágabb értelemben véve pedig a mezőgazdaság ökológiai szempontból intenzívebbé tételét segítik. Ez pedig egybeesik a tárca általános prioritásainak egyikével, ami nem más, mint az „ökológiai és ökonómiai szempontból egyaránt intenzív mezőgazdaság” kialakítására való törekvés. A CASDAR pályázati fölhívásai azt segítik elő, hogy az alkalmazott kutatás-fejlesztési intézmény-hálózat minél hatékonyabb választ tudjon adni a társadalom mezőgazdasággal szembeni új kihívásaira, amit erősít a független szakmai zsűri munkája is, ami a benyújtott pályázatok egynegyedét javasolta támogatásra érdemesnek. A támogatott projektek listája a <http://agriculture.gouv.fr/appels-a-projets> címen hozzáférhető a tárca honlapján.